

HYGIENA VE STŘEDOVĚKU

čistý

- *čisté rúcho (od poškvrn), čisté nohy (ot bláta) čistý dóm (ot nečistot) – očistiti (oprati) rúcho – zmazati obuv, umýti rucě a nohy – oprzniti rucě, očiščovati dóm (ot paúkóv) – nečistiti hnízdo*
- *teprve později čisté ovocě, nečistú vodu píti, zpráti čistě jahódky, očistiti zelé*

čisté pole – otevřené přírodní prostranství, zbavené stromů a keřů, společné etymologické východisko se slovem *cesta*

cesta – průchod, průsek – *cestu proklestiti, vymýtiti, protřieti* (= prořezat)

abstraktní významy – *čisté svědomí, čisté srdce, čistota panenská, nečistota duchovní, nečistá pověst*

dláždění

dlažiti, dlážděnie odvozené od *dláha* = dřevěná kláda, deska, břevno nebo dílec dřevěného dláždění

dlažič = dnes dlaždič

zásobování vodou

stč. *rúra* - z něm. *Röhre*, dřevěný vodovod

rúrmistři, rormaystr

kašna – z něm. *Kasten*, původně nádoba na vodu, i dřevěná

k r. 1450 z Hradce Králové: „*vodu po trúbách vedú*“

lázně

stč. *lázně, lázn, lázna*,

základ slova indoevropský, v lat. *lavare* (mýt (se)), fr. *laver*

lazebník, lazebnice

postava lazebnice ve výzdobě rukopisné bible Václava IV.

mýdlo

psl., pův. jakýkoliv prostředek k mytí

rostlina *mydlice*

názvy sídel *Mydlovary, Mydlná*

mydlák, mydlář

v lékařské knize z 15. století se píše: „*Nemáš mýti tváři mýdlem!*“

praní

píst, stč. *piest*

u Štítného: ženy roucha „*piestem tepú*“

prádlo – místo pro praní

pradlí - pradelny

pradlci

úklid

metla, pometlo, chvostiště – z toho koště.

„pometlem učištěn“ „chvostištěm umeten“

prostředek k nápravě

„Metla vyháni děti z pekla.“

Komenský v Informatoriu školy mateřské: „Haněním zajisté a chválením rozsáfným velmi se může při dítkách, ba i při jiných lidech spraviti. Neplatí-li to, druhý stupeň kázně jest přemrštiti metličkou neb rukou pleštiti: pro ten cíl, aby se dítě upamatovalo, zahanbilo a na potom pozornější bylo.“

bití, pardus, šilink - výprask

„metly a nože“